

MATERIALE TRAJNIMI MBI KORRUPSIONIN NË BIZNES

**NJË GRUP MODULIESH TRAJNIMI TË
ZHVILLUARA PËR PUNONJËS RINORË,
OSHC DHE PROFESIONISTË**

Ky koleksion moduliesh është hartuar për të forcuar kuptimin e korrupsionit në sektorin e biznesit, për të promovuar vlerat etike dhe për të nxitur pjesëmarrjen e të rinjve në ndërtimin e komuniteteve transparente dhe llogaridhënëse.

Zhvilluar në kuadër të projektit "With Digitalisation Versus Corruption" (Erasmus+)

ERASMUS-YOUTH-2023-CB

Emri i projektit: "With Digitalisation Versus Corruption" në kuadër të programit Erasmus Youth 2023 - Ndërtimi i kapaciteteve në fushën e rinisë - Ballkani Perëndimor.

Numri i projektit: 101131572

Projekti "With Digitalisation Versus Corruption" bashkëfinancohet nga Bashkimi Evropian.

Koordinatori:

NVO Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Montenegro

Organizatrat pjesëmarrëse:

- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Sllovenia
- Phiren amenca international network (Phiren amenca) – Belgjikë
- Privatna nauchna ustanova institute za primeneti istrazuvanja za biznis Skopje (IARB) – Republika e Maqedonisë së Veriut
- Gagnsaei samtök gegn spillingu (TI-IS) – Islandë
- Qendra open doors (OPEN DOORS) – Shqipëri
- EPEKA Berlin EV (EPEKA BERLIN EV) – Gjermani
- Europe for you, z.s. (EUROPE FOR YOU) – Çeki
- Center for education and training Prizren (CET-PRIZREN) – Kosovë
- Scientific and research association for art, cultural an educational programmes and technology EPEKA (EPEKA Serbia) – Serbi
- Fundacija europejski instytut outsourcingu (EOIF) – Poloni
- Udruženje Akustikum - muzicka omladina JMBH (AKUSTIKUM) – Bosnjë dhe Hercegovinë
- Lxkia izcilik ve doga sporlari kulubu dernegi (LIDOSK) – Turqi
- Arcigay (ACIGAY APS) – Itali
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Islanda
- Skupnost Občin Slovenije - Sllovenia
- Institut Jožef Stefan - Sllovenia

Autorët:

- Privatna nauchna ustanova institute za primeneti istrazuvanja za biznis Skopje (IARB) – Republika e Maqedonisë së Veriut
- Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturne i obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA Serbia) – Serbi
- NVO Naučno-istraživačko udruženje za umjetnost, kulturno-obrazovne programe i tehnologiju EPEKA (EPEKA ME) – Montenegro
- Znanstveno-raziskovalno združenje za umetnost, kulturne in izobrazevalne programe in tehnologijo EPEKA, socialno podjetje (EPEKA SI) – Slloveni
- Transparency International Islandija (TI-IS) – Islanda

MOHIM PËRGJEGJËSIE

Informacionet dhe pikëpamjet e paraqitura në këtë Paketë mjetesh janë të Institutit për Kërkime të Aplikuara për Biznes dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht opinionin zyrtar të Bashkimit Evropian apo të ndonjë institucioni tjetër financues. As institucionet e Bashkimit Evropian dhe as ndonjë person që vepron në emër të tyre nuk mund të mbahen përgjegjës për përdorimin që mund t'i bëhet informacionit të përfshirë këtu.

tabela e përmbajtjes

04	HYRJE	20	MODULI 5: PËRGJEGJËSIA SOCIALE E KORPORATAVE (CSR) DHE ANTIKORRUPSIONI
08	MODULI 1 : KUPTIMI I KORRUPSIONIT NË BIZNES	23	PËRFUNDIM
10	MODULI 2: SHKAQET DHE PASOJAT E KORRUPSIONIT NË BIZNES	24	SHTOJCA 1: AKTIVITET NË GRUP: "KORRUPSIONI ËSHTË..."
14	MODULI 3: INTEGRITETI DHE ETIKA NË BIZNES	25	SHTOJCA 2 : AKTIVITET NË GRUP: "PËRGATITJA E PAKETËS SË MJETEVE"
17	MODULI 4: TË RINJTË DHE ANGAZHIMI QYTETAR NË PËRPJEKJET KUNDËR	26	SHTOJCA 3: AKTIVITET NË GRUP: "DILEMA ETIKE - LOJË ME ROLE"

HYRJE

Rreth projektit

DigitalVScorrupt është një projekt Erasmus+ CBY dhe BP me objektiv kryesor luftimin e korrupsionit në BE dhe në Ballkanin Perëndimor (BP) përmes mjeteve digjitale dhe fuqizimit të rinjve dhe njerëzve në BE dhe në Ballkanin Perëndimor (BP).

Korrupsioni është një fenomen kompleks shoqëror, politik dhe ekonomik që prek të gjitha vendet. Korrupsioni minon institucionet demokratike, ngadalëson zhvillimin ekonomik dhe kontribuon në paqëndrueshmërinë e qeverisjes.

Korrupsioni sulmon themelet e institucioneve demokratike duke shtrembëruar proceset zgjedhore, duke shtrembëruar sundimin e ligjit dhe duke krijuar një batak burokratik që ekziston vetëm për të nxjerrë ryshfete. Banka Botërore ka luftuar korrupsionin për dekada, ndërsa i takon shoqërisë civile dhe organizatave rinore të përballen me një nga armiqtë më të vështirë të kohës sonë, të mbrojnë vlerat themelore të BE-së për demokraci, sundim të ligjit dhe vlera të përbashkëta, të promovojnë qytetarinë aktive dhe ta afrojnë Ballkanin Perëndimor me BE-në.

Aktivitetet: takime, trajnime, aktivitete kombëtare, shkëmbime rinore, konferenca dhe fushata.

Trajnimi për punonjësit rinorë është një temë novatore dhe relativisht e re në fushën e punës rinore, por thelbësore për ndërtimin e transparencës, integritetit dhe llogaridhënies. Qëllimi i këtyre trajnimeve është t'i pajisë pjesëmarrësit ose punonjësit rinorë me njohuri dhe mjete për të identifikuar, parandaluar dhe reaguar ndaj akteve korruptive.

Leksionet përfshijnë:

1. Kuptimi i korrupsionit

- Përkufizimi i korrupsionit: shpjegon çfarë është korrupsioni, format e tij dhe si shfaqet në sektorin publik.
- Shembuj praktikë: analizë e rasteve reale të korrupsionit për të kuptuar më mirë konceptet.

2. Kuadri ligjor

- Legjislacioni kombëtar: pasqyrë e ligjeve dhe rregulloreve që lidhen me korrupsionin dhe sektorin publik.
- Standardet ndërkombëtare: përfshirja e konventave dhe marrëveshjeve përkatëse ndërkombëtare, si Konventa e OKB-së kundër Korrupsionit.

3. Identifikimi dhe parandalimi i korrupsionit

- Faktorët e rrezikut: mësimi mbi faktorët e rrezikut që mund të çojnë në korrupsion.
- Strategjitë parandaluese: teknika dhe procedura për minimizimin e rreziqeve të korrupsionit.

4. Mjetet dhe teknikat për të luftuar korrupsionin

- Mekanizmat e kontrollit: vendosja e sistemeve efektive të kontrollit dhe transparencës.
- Etika dhe integriteti: theksimi i vendimmarrjes etike dhe integritetit personal të punonjësve.

5. Protokollet e raportimit dhe reagimit

- Mekanizmat e raportimit: krijimi i kanaleve të sigurta dhe anonime për raportimin e dyshimeve për korrupsion.
- Strategjitë e reagimit: protokolle dhe procedura për trajtimin e rasteve të raportuara të korrupsionit.

6. Metodaat ndërvepruese të trajnimit

- Punëtori dhe studime rastesh: të nxënit aktiv përmes ushtrimeve në grup dhe diskutimeve.
- Simulime dhe lojëra me role: skenarë ku pjesëmarrësit vënë në praktikë atë që kanë mësuar.

7. Vlerësimi dhe trajnimi i mëtejshëm

- Testimi dhe reagimet: për të testuar njohuritë dhe aftësitë e pjesëmarrësve dhe për të mbledhur reagimet e tyre për përmirësimin e programit.
- Trajnimi i vazhdueshëm: ofrimi i mundësive të vazhdueshme arsimore për përditësimin e njohurive dhe aftësive.

Trajnimi për korrupsionin duhet të përditësohet vazhdimisht që të mbetet relevant dhe efektiv në një mjedis ligjor dhe shoqëror në ndryshim. Një trajnim i planifikuar dhe i realizuar mirë mund të japë kontribut të rëndësishëm në uljen e akteve korruptive dhe në përmirësimin e besimit në sektorin publik.

Objektivat:

- Zbatimi i aktiviteteve të nxënit joformal për të fuqizuar punonjësit rinorë dhe të tjerë në fushën kundër korrupsionit në BP dhe BE përmes bashkëpunimit ndërsektorial.
- Rritja e kapaciteteve të organizatave të përfshira në BP dhe, në këtë mënyrë, rritja e aftësive TIK lidhur me mënyrën se si mjetet digjitale mund të zbulojnë korrupsionin.
- Zbatimi i Strategjisë së BE-së për Rininë në ndërtimin e kapaciteteve dhe rritja e ndërgjegjësimit përvlerat e BE-së dhe rëndësinë e tyre, rëndësinë e sundimit të ligjit dhe vlerave të përbashkëta në ndërtimin e kapaciteteve.
- Promovimi i dialogut në nivel lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar me vendimmarrës politikë mbi dëmin që korrupsioni mund të shkaktojë sigurisë dhe stabilitetit të BE-së dhe BP-së përballë forcave të jashtme.

HYRJE

Rreth materialeve të trajnimit

Ky grup materialesh trajnimi është zhvilluar në kuadër të projektit Erasmus+ "With Digitalisation Versus Corruption" në programin Erasmus Youth 2023 - Ndërtimi i kapaciteteve në fushën e rinisë - Ballkani Perëndimor.

Objektivi i përgjithshëm i projektit është të forcojë integritetin, transparencën dhe llogaridhënien në mjedisin e biznesit duke fuqizuar punonjësit rinorë, përfaqësuesit e OSHC-ve dhe profesionistët e rinj përmes arsimit joformal.

Materialet e trajnimit janë hartuar për të ndërtuar njohuri dhe kompetenca praktike për kuptimin dhe trajtimin e korrupsionit në biznes.

Ato kombinojnë përmbajtjen teorike me Metodaat ndërvepruese të të nxënies dhe shembuj nga jeta reale, duke siguruar që pjesëmarrësit jo vetëm të mësojnë për korrupsionin, por edhe të fitojnë mjetet dhe vetëbesimin për të vepruar kundër tij.

Përveç seancave të trajnimit, projekti parasheh një seri punëtorish lokale në vendet e Ballkanit Perëndimor, ku këto materiale do të përshtaten dhe zbatohen në kontekste lokale.

Si të përdoren materialet

Ky grup materialesh është i destinuar për trajnerë, punonjës rinorë, edukatorë dhe lehtësues të OSHC-ve që organizojnë aktivitete të fokusuara në antikorrupsion, integritet dhe praktika të përgjegjshme biznesi. Ai mund të përdoret si program i plotë trajnimi ose si module të veçanta, në varësi të nevojave dhe njohurive paraprake të pjesëmarrësve.

Çdo modul përfshin:

- Një pasqyrë të shkurtër teorike që prezanton temën
- Ushtrime ndërvepruese dhe diskutime në grup
- Pyetje reflektimi dhe udhëzime për përmbledhje
- Shënime për lehtësuesin me këshilla për përshtatje dhe aktivitete pasuese

Seancat janë projektuar të jenë praktike, të përshtatshme dhe gjithëpërfshirëse, duke i inkurajuar pjesëmarrësit të ndajnë përvoja, të zhvillojnë zgjidhje kreative dhe të eksplorojnë se si mjetet digjitale mund të kontribuojnë në transparencën në biznes.

Lehtësuesit inkurajohen të përshtatin kohën, gjuhën dhe Metodaat për audiencën e tyre specifike, duke siguruar që seancat të mbeten relevante dhe tërheqëse në mjedise të ndryshme lokale dhe rajonale.

MODULI 1: KUPTIMI I KORRUPSIONIT NË BIZNES

Pasqyrë e modulit

Grupi i synuar: punonjës rinorë, përfaqësues të OSHC-ve, profesionistë të rinj

Kohëzgjatja: 90–120 minuta

Metodaologjia: arsim joformal (përjetues, pjesëmarrës, reflektues)

Objektivat e të nxënit

Në fund të këtij moduli, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Kuptojnë konceptin dhe natyrën e korrupsionit brenda sektorit të biznesit.
- Identifikojnë format e zakonshme të korrupsionit dhe efektet e tyre në shoqëri dhe ekonomi.
- Njohin rolin e etikës, integritetit dhe transparencës në biznes.
- Reflektojnë mbi veprimet personale dhe kolektive për promovimin e llogaridhënies.

Hyrje

Korrupsioni brenda mjedisit të biznesit përfaqëson një nga pengesat kryesore për zhvillim të qëndrueshëm dhe konkurrencë të drejtë. Në shumë vende të Ballkanit Perëndimor, korrupsioni nuk perceptohet vetëm si shkelje ligjore, por si pjesë e normave shoqërore dhe kulturore që janë zhvilluar me kalimin e kohës. Për punonjësit rinorë dhe aktorët e shoqërisë civile, kuptimi i korrupsionit në biznes nuk nënkupton vetëm identifikimin e veprimeve të paligjshme; ai nënkupton eksplorimin e vlerave, qëndrimeve dhe sjelljeve që lejojnë ekzistencën e praktikave të tilla. Përmes këtij moduli, pjesëmarrësit do të shqyrtojnë rrënjët dhe format e korrupsionit, pasojat e tij për komunitetet dhe ekonomitë lokale, si dhe rolin e arsimit joformal në promovimin e integritetit dhe transparencës.

Kuptimi i korrupsionit në biznes

Sipas Transparency International, korrupsioni përkufizohet si keqpërdorimi i pushtetit të besuar për përfitim privat. Edhe pse ky përkufizim vlen si për sektorin publik ashtu edhe për atë privat, në kontekstin e biznesit ai shpesh merr forma specifike që ndikojnë drejtpërdrejt në konkurrencën e tregut, besimin e klientëve dhe mjedisin shoqëror. Në mjediset e biznesit,

korrupsioni mund të shfaqet përmes marrëveshjeve të fshehta, keqpërdorimit të ndikimit ose marrëdhënieve manipuluese ndërmjet kompanive private dhe zyrtarëve publikë.

Forma e korrupsionit	Përshkrimi	Shembull
Ryshfeti	Ofrimi, dhënia, marrja ose kërkimi i diçkaje me vlerë për të ndikuar në një vendim biznesi.	Një furnizues i paguan një punonjësi për të siguruar një kontratë.
Nepotizmi	Favorizimi i të afërmeve ose miqve, veçanërisht në punësim ose partneritete biznesi.	Punësimi i një anëtar të familjes pavarësisht kualifikimeve.
Konflikti i interesit	Një situatë ku interesat personale ndikojnë në gjykimin ose veprimet profesionale.	Një punonjës ia jep një kontratë kompanisë së vet.
Mashtrimi	Mashtrim i qëllimshëm që synon sigurimin e një përfitimi të pa-drejtë ose të paligjshëm.	Manipulimi i regjistrave financiarë për të mashtruar investitorët.
Marrëveshje e fshehtë	Bashkëpunim i fshehtë ndërmjet konkurrentëve ose personave të brendshëm për të manipuluar rezultatet.	Kompanitë bien dakord për çmimet para një tenderi publik.

Pikat kryesore për diskutim

Korrupsioni në biznes prek çdo nivel të shoqërisë. Ai çon në çmime më të larta, cilësi më të ulët të shërbimeve dhe krijon pabarazi ndërmjet pjesëmarrësve në treg. Punonjësit rinorë dhe aktorët e shoqërisë civile luajnë rol jetik në rritjen e ndërgjegjësimit, avokimin për sjellje etike në biznes dhe mbështetjen e iniciativave për transparencë. Ndërsa ligjet përcaktojnë çfarë është e paligjshme, etika përcakton çfarë është e drejtë. Nxitja e të rinjve për të kuptuar këtë dallim ndihmon në ndërtimin e një kulture të re përgjegjësie dhe drejtësie.

Aktivitet praktik: “Hartëzimi i korrupsionit në komunitetet tona”

Objektivi: Të identifkohen format e zakonshme të korrupsionit që pjesëmarrësit hasin ose vëzhgojnë në mjediset e tyre lokale dhe të diskutohen veprimet e mundshme parandaluese.

Metoda: Punë në grup dhe diskutim plenar.

Hapat:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe të vogla (4–6 persona).
2. Secili grup diskuton se ku shfaqet korrupsioni në jetën lokale të biznesit (p.sh., punësim, prokurim, ofrim shërbimesh).
3. Grupet krijojnë një hartë ose diagram të thjeshtë që tregon lidhjet ndërmjet shkaqeve, aktorëve dhe efekteve të korrupsionit.
4. Prezantime dhe diskutim kolektiv mbi modelet dhe zgjidhjet.

Materialet: flipchart-e, markerë, shënime ngjithëse.

Koha: 45–60 minuta.

Reflektim dhe diskutim

1. Cilat janë format më të zakonshme të korrupsionit në komunitetin tuaj?
2. Pse njerëzit ndonjëherë tolerojnë ose injorojnë praktikat korruptive?
3. Si ndikon korrupsioni në qasjen e të rinjve në mundësi?
4. Çfarë roli mund të luajnë organizatat rinore dhe OSHC-të në adresimin e këtyre sfidave?
5. Si mund të ndërtojmë kultura integriteti në jetën e përditshme të biznesit?

Shënime për lehtësuesin dhe këshilla për përshtatje

Lehtësuesit duhet t'i inkurajojnë pjesëmarrësit të ndajnë përvoja reale dhe shembuj rastesh nga mjediset e tyre, duke e mbajtur diskutimin respektues dhe konstruktiv. Rekomandohet që tema të lidhet me lajme të fundit ose debate publike për ta bërë më të afërt. Kur punohet me grupe të përziera (punonjës rinorë, studentë, OSHC), shembujt duhet të përshtaten sipas sfondit dhe përvojës së tyre. Materialet vizuale si diagramet, videot e shkurtra ose infografikat mund të përdoren për të mbështetur kuptimin. Trajnerët mund ta përmbyllin seancën duke përmbledhur njohuritë kryesore dhe duke i lidhur ato me modulet e ardhshme mbi etikën, kuadret ligjore ose sinjalizimin.

Referenca dhe lexim i mëtejshëm

- Transparency International (2024). Indeksi i Perceptimit të Korrupsionit.
- UNODC. Paketë mjetesh kundër korrupsionit.
- Iniciativa Rajonale Kundër Korrupsionit (RAI) – Raporte për Ballkanin Perëndimor.

MODULI 2:

SHKAQET DHE PASOJAT E

KORRUPSIONIT NË BIZNES

Pasqyrë e modulit

Grupi i synuar: punonjës rinorë, përfaqësues të OSHC-ve, profesionistë të rinj

Kohëzgjatja: 90–120 minuta

Metodaologjia: arsim joformal (përjetues, pjesëmarrës, reflektues)

Objektivat e të nxënimit

Në fund të këtij moduli, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Identifikojnë shkaqet dhe nxitësit kryesorë të korrupsionit në mjedisin e biznesit.
- Kuptojnë se si faktorët shoqërorë, ekonomikë dhe institucionalë ndërveprojnë për të mbajtur korrupsionin.
- Analizojnë pasojat afatshkurtra dhe afatgjata të korrupsionit.
- Reflektojnë mbi strategjitë në nivel komuniteti dhe individit për parandalimin e korrupsionit.

Hyrje

Korrupsioni nuk lind spontanisht. Ai shfaqet nga një kombinim motivesh personale, dobësish institucionale dhe tolerance kulturore ose shoqërore ndaj sjelljes joetike. Në Ballkanin Perëndimor, tranzicioni nga ekonomitë e planifikuara në ekonomitë e tregut ka krijuar mundësi për rritje, por edhe për keqpërdorim të pushtetit dhe burimeve. Kuptimi i shkaqeve dhe pasojave të korrupsionit u mundëson të rinjve dhe punonjësve rinorë të mendojnë në mënyrë kritike se si të ndryshojnë modelet ekzistuese dhe të promovojnë llogaridhënie si në jetën publike ashtu edhe në atë private.

Kuptimi i shkaqeve të korrupsionit

Korrupsioni në biznes mund të burojë nga një përzierje faktorësh strukturorë, organizativë dhe personalë. Këto shkaqe shpesh e përforcojnë njëra-tjetrën, duke e bërë korrupsionin të vështirë për t'u eliminuar vetëm përmes masave ligjore. Më poshtë është një përmbledhje e shkaqeve kryesore që vërehen zakonisht në kontekstet e biznesit.

Kategoria	Përshkrimi	Shembuj
Faktorët ekonomikë	Pagat e ulëta, mungesa e sigurisë së punës dhe shkallët e larta të papunësisë i shtyjnë individët drejt praktikave korruptive.	Ryshfet për të siguruar ose mbajtur një vend pune; manipulim i kontratave për mbijetesë financiare.
Dobësitë institucionale	Sundim joefektiv i ligjit, mekanizma të dobët mbikëqyrjeje dhe sanksione të kufizuara për sjellje të pahijshme.	Kompanitë veprojnë pa auditim të duhur ose monitorim ligjor.
Normat kulturore dhe shoqërore	Perceptimi i përhapur se “të gjithë e bëjnë këtë” ose se korrupsioni është i nevojshëm për të pasur sukses.	Dhënia e dhuratave dhe pagesat informale pranohen si praktikë normale biznesi.
Mungesa e transparencës	Qasje e dobët në informacion dhe procese të mbyllura vendimmarrjeje.	Procedura të paqarta prokurimi ose kritere të fshehura përzgjedhjeje.
Etika dhe vlerat personale	Ndërgjegjësim i ulët për integritetin dhe përgjegjësinë profesionale ndër aktorët e biznesit.	Zgjedhja e fitimit ose ndikimit mbi drejtësinë dhe llogaridhënien.

Pasojat e korrupsionit

Pasojat e korrupsionit në biznes janë shumëdimensionale, duke prekur jo vetëm kompanitë, por edhe komunitetet, ekonominë dhe institucionet demokratike. Ato mund të jenë afatshkurtra, si humbje e menjëhershme financiare, ose afatgjata, duke çuar në pabarazi strukturore dhe gërryerje të besimit publik.

Lloji i pasojës	Përshkrimi i ndikimit	Shembull
Ekonomik	Shtrembërim i konkurrencës së drejtë dhe joefikasitet në tregje.	Bizneset që refuzojnë të japin ryshfet humbin kontrata ndaj konkurrentëve më pak të kualifikuar.
Shoqëror	Gërryerja e besimit ndërmjet qytetarëve dhe normalizimi i sjelljes joetike.	Komunitetet e pranojnë favorizimin si pjesë të jetës së përditshme.
Politik	Institucione demokratike të dobëta dhe kapje e vendimmarrjes nga elitat.	Lobitë private ndikojnë në rregulloret lokale.
Institucional	Kapacitet i reduktuar i organeve mbikëqyrëse dhe sisteme drejtësie joefektive.	Zyrat e auditimit nuk janë në gjendje të zbatojnë llogaridhënien në marrëveshjet e biznesit.
Individual	Humbje e motivimit dhe standardeve etike ndër të rinjtë dhe profesionistët.	Të rinjtë besojnë se suksesi varet nga lidhjet, jo nga merita.

Aktivitet praktik: “Pema e shkaqeve rrënjësore”

Objektivi: Të eksplorohe shkaqet dhe efektet e korrupsionit përmes hartëzimit vizual dhe analizës bashkëpunuese.

Metoda: gjenerim idesh në grup dhe krijim diagrami.

Hapat:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe të vogla (4–6 persona).
2. Secili grup vizaton një pemë në letër flipchart-i: rrënjët përfaqësojnë shkaqet, trangu përfaqëson çështjen kryesore dhe degët përfaqësojnë pasojat.
3. Diskutoni dhe etiketoni secilin element bashkërisht.
4. Prezantoni dhe krahasoni gjetjet ndërmjet grupeve.

Materialet: flipchart-e, markerë, shënime ngjitëse.

Koha: 60 minuta.

Reflektim dhe diskutim

1. Cilat shkaqe të korrupsionit janë më relevante në komunitetin ose mjedisin tuaj profesional?
2. Cilat janë pasojat më të dukshme dhe më të fshehura të korrupsionit?
3. Si ndikojnë vlerat personale në vendime që mund të çojnë në korrupsion?
4. Cili mund të jetë roli i të rinjve dhe OSHC-ve në adresimin e shkaqeve rrënjësore?
5. Si mund të promovojmë praktika etike biznesi në nivel lokal?

Shënime për lehtësuesin dhe këshilla për përshtatje

Lehtësuesit inkurajohen t'i përshtatin shembujt me kontekstet lokale dhe të përdorin raste nga jeta reale ose artikuj lajmesh për të nisur diskutimin. Nëse grupi përfshin pjesëmarrës nga sektorë të ndryshëm, nxitni ndarjen e përvojave specifike sektoriale (p.sh., arsimi, biznesi i vogël, OJQ-të). Aktiviteti “Pema e shkaqeve rrënjësore” funksionon më mirë kur pjesëmarrësit inkurajohen të mendojnë në mënyrë kritike dhe t'i lidhin vizualisht fenomenet shoqërore komplekse. Nëse koha lejon, përfundoni duke identifikuar veprime të mundshme që organizatat rinore ose institucionet lokale mund të ndër marrin për të adresuar shkaqe të caktuara rrënjësore.

Referenca dhe lexim i mëtejshëm

- Transparency International (2024). Raporti Global për Korrupsionin.
- UNDP (2023). Udhëzues i shkurtër referimi për parandalimin e korrupsionit
- OECD (2022). Udhëzime për integritetin e biznesit.

MODULI 3: INTEGRITETI DHE ETIKA NË BIZNES

Pasqyrë e modulit

Grupi i synuar: punonjës rinorë, përfaqësues të OSHC-ve, profesionistë të rinj

Kohëzgjatja: 90–120 minuta

Metodaologjia: arsim joformal (përjetues, pjesëmarrës, reflektues)

Objektivat e të nxënit

Në fund të këtij moduli, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Përkufizojnë konceptet e integritetit dhe etikës në kontekstin e biznesit.
- Njohin rëndësinë e vendimmarrjes etike në situata të përditshme profesionale.
- Analizojnë dilemat etike të zakonshme me të cilat përballen aktorët e biznesit.
- Zhvillojnë strategji për promovimin e integritetit dhe sjelljes etike brenda organizatave dhe komuniteteve.

Hyrje

Integriteti dhe etika janë themeli i praktikave të përgjegjshme të biznesit. Ato përcaktojnë se si veprojnë individët dhe organizatat kur përballen me zgjedhje që sfidojnë vlerat ose përgjegjësitë e tyre. Në Ballkanin Perëndimor, promovimi i kulturës etike të biznesit mbetet një sfidë e vazhdueshme për shkak të trashëgimive historike, llogaridhënies së dobët institucionale dhe tolerancës kulturore ndaj praktikave informale. Për punonjësit rinorë dhe përfaqësuesit e OSHC-ve, nxitja e diskutimeve mbi etikën dhe integritetin i ndihmon të rinjtë të ndërtojnë ndërgjegjësim, vetëbesim dhe guxim për të vepruar në mënyrë transparente në jetën profesionale dhe qytetare.

Kuptimi i integritetit dhe etikës

Integriteti i referohet përputhjes ndërmjet vlerave, fjalëve dhe veprimeve të një personi. Etika i referohet parimeve morale që udhëheqin sjelljen brenda një shoqërie ose organizate. Në mjedisin e biznesit, këto dy koncepte plotësojnë njëra-tjetrën, pasi integriteti përfaqëson dimensionin personal të etikës, ndërsa etika ofron kuadrin kolektiv të sjelljes së pranueshme.

Më poshtë paraqitet një pasqyrë e thjeshtë se si integriteti dhe etika ndërveprojnë në jetën e biznesit.

Koncepti	Përkufizimi	Shembull në kontekst biznesi
Integriteti	Përputhje ndërmjet vlerave personale dhe veprimeve; të bësh gjënë e duhur edhe kur askush nuk po shikon.	Një punonjës refuzon të manipulohet të dhënat pavarësisht presionit nga mbikëqyrësi.
Etika	Standarde dhe parime morale të përbashkëta që përcaktojnë çfarë është e drejtë dhe e ndershme brenda një organizate ose komuniteti.	Një kompani miraton një politikë transparente prokurimi që siguron trajtim të barabartë të furnizuesve.
Udhëheqje etike	Udhëheqje me shembull, duke demonstruar ndershmëri dhe drejtësi në vendimmarrje.	Një menaxher raporton konfliktet e interesit në vend që t'i fshehë ato.

Dilemat etike në biznes

Dilemat etike ndodhin kur një person ose organizatë përballet me dy ose më shumë zgjedhje konfliktuale, secila me përfitime të mundshme dhe rreziqe etike. Në situata të tilla, integriteti bëhet parim udhëzues për vendimmarrjen. Tabela më poshtë përmbledh dilemat etike të zakonshme që vërehen në sektorin e biznesit.

Situata	Dilema etike	Zgjidhje e mundshme
Dhuratë apo rryshfet?	Një klient ofron një dhuratë të shtrenjtë pas një kontrate të suksesshme.	Vendosni një politikë të qartë organizative për pranimin e dhuratave.
Besnikëria kundrejt ndershmërisë	Një punonjës zbulon se një koleg është përfshirë në sjellje të pahijshme.	Inkurajoni kanale konfidenciale raportimi dhe politika sinjalizimi.
Fitimi kundrejt drejtësisë	Një kompani mund të kursejë para duke shmangur rregulloret mjedisore.	Jepni përparësi qëndrueshmërisë afatgjatë dhe përgjegjësisë korporative.
Transparenca kundrejt imazhit	Zbulimi i një gabimi të kompanisë mund të dëmtojë reputacionin e saj.	Miratoni një politikë komunikimi të bazuar në ndershmëri dhe llogaridhënie.

Aktivitet praktik: Etika në veprim – lojë me role

Objektivi: Të kuptohen dilemat etike përmes simulimeve nga jeta reale dhe të inkurajohen pjesëmarrësit të reflektojnë mbi proceset e vendimmarrjes.

Metoda: lojë me role dhe diskutim i udhëhequr.

Hapat:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4–5 personash.
2. Secili grup merr një skenar të shkurtër që përshkruan një dilemë etike të lidhur me biznesin.
3. Grupet përgatisin një lojë të shkurtër me role (10–15 minuta) që tregon se si do të reagonin.
4. Pas çdo interpretimi, pjesëmarrësit e tjerë diskutojnë cilat vlera u demonstruan dhe cilat alternativa ekzistojnë.

Materialet: skenarë të shtypur, letër, markerë.

Koha: 60 minuta.

Reflektim dhe diskutim

- Cilat vlera i udhëheqin vendimet tuaja profesionale ose personale?
- Si mund të ndikojnë të rinjtë në sjelljen etike në biznes dhe në jetën publike?
- Cila është marrëdhënia ndërmjet etikës, ligjit dhe integritetit?
- Si mund t'i inkurajojnë organizatat vendimet etike?
- Cilat janë rreziqet dhe përfitimet e veprimit me integritet në situata të vështira?

Shënime për lehtësuesin dhe këshilla për përshtatje

Lehtësuesit duhet të theksojnë se sjellja etike nuk ka të bëjë vetëm me ndjekjen e rregullave, por edhe me motivimin e brendshëm dhe llogaridhënien personale. Inkurajoni pjesëmarrësit të diskutojnë dilemat me të cilat mund të jenë përballur personalisht në arsim, punë vullnetare ose punësim. Kur është e përshtatshme, lidhni diskutimin me normat kulturore lokale dhe mënyrën se si ato ndikojnë në perceptimet për të drejtën dhe të gabuarën. Aktivitetet e lojës me role duhet të pasohen nga përmbledhje për të identifikuar mësimet e nxjerra dhe për t'i lidhur ato me rëndësinë e integritetit në ndërtimin e shoqërive të drejta dhe transparente.

Referenca dhe lexim i mëtejshëm

- Transparency International (2024). Integriteti i biznesit: paketë mjetesh për ndërmarrjet e mesme
- UNODC (2024). Udhëzues i praktikave të mira për forcimin e integritetit të biznesit përmes arsimit

MODULI 4: TË RINJTË DHE ANGAZHIMI QYTETAR NË PËRPPJEKJET KUNDËR KORRUPSIONIT

Pasqyrë e modulit

Grupi i synuar: punonjës rinorë, përfaqësues të OSHC-ve, aktivistë të rinj dhe udhëheqës komunitarë

Kohëzgjatja: 90–120 minuta

Metodaologjia: arsim joformal (përjetues, pjesëmarrës, i orientuar drejt veprimit)

Objektivat e të nxënit

Në fund të këtij moduli, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Kuptojnë rëndësinë e angazhimit qytetar në promovimin e transparencës dhe llogaridhënies.
- Identifikojnë mënyra në të cilat të rinjtë mund të kontribuojnë aktivisht në përpjekjet kundër korrupsionit në nivel lokal dhe kombëtar.
- Eksplorojnë metoda bashkëpunimi ndërmjet shoqërisë civile, biznesit dhe institucioneve publike.
- Hartojnë iniciativa të vogla që nxisin pjesëmarrje etike dhe përgjegjësi shoqërore.

Hyrje

Angazhimi i të rinjve është komponent kyç i punës së qëndrueshme kundër korrupsionit. Ndërsa ligjet dhe institucionet luajnë rol të rëndësishëm në parandalim dhe kontroll, ndryshimi afatgjatë varet nga pjesëmarrja aktive e qytetarëve, veçanërisht e të rinjve. Të rinjtë sjellin kreativitet, energji dhe besueshmëri në luftën kundër korrupsionit. Përmes iniciativave qytetare, fushatave dhe projekteve komunitare, ata mund të rrisin ndërgjegjësimin, të kërkojnë llogaridhënie dhe të modelojnë sjellje transparente.

Kuptimi i të rinjve dhe angazhimit qytetar

Angazhimi qytetar i referohet veprimeve individuale dhe kolektive të dizajnuara për të identifikuar dhe adresuar çështje me interes publik. Në përpjekjet kundër korrupsionit, ai përfshin aktivitete si monitorimi i shpenzimeve publike, pjesëmarrja në proceset e vendimmarrjes, promovimi i standardeve etike dhe mbështetja e iniciativave të transparencës. Punonjësit rinorë dhe OSHC-të luajnë rol jetik për t'i ndihmuar të rinjtë të kuptojnë të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre dhe për t'u ofruar mjete për pjesëmarrje aktive.

Forma e angazhimit	Përshkrimi	Shembull
Rritja e ndërgjegjësimit	Organizimi i punëtorive, debat-eve ose fushatave për të infor-muar bashkëmoshatarët për kor-rupsionin dhe integritetin.	Fushatë në rrjete sociale e udhëhequr nga të rinjtë që promovon qeverisjen trans-parente.
Monitorimi dhe avokimi	Ndjekja e shpenzimeve publike ose vendimeve të qeverisjes lo-kale për të siguruar lloga-ridhënie.	Grupet rinore monitorojnë buxhetet komunale dhe publikojnë raporte të thjeshtuara.
Veprim komunitar	Mobilizimi i bashkëmoshatarëve për të marrë pjesë në pastrime lokale, javë etike ose iniciativa integriteti.	Klubet lokale rinore organi-zojnë "Javën e Integritetit" për të promovuar sjellje etike.
Bashkëpunim me in-stitucionet	Partneritet me shkolla, komuna ose kompani private në projekte kundër korrupsionit.	Këshillat rinorë bashkë-hartojnë karta integriteti me autoritetet lokale.

Pikat kryesore për diskutim

Të rinjtë dhe angazhimi qytetar shkojnë përtej vullnetarizmit; ato përfaqësojnë kontribut aktiv në jetën publike. Duke i angazhuar të rinjtë në dialog, veprim komunitar dhe monitorim, shoqëritë mund të promovojnë vlerat e transparencës, solidaritetit dhe përgjegjësisë. Megjithatë, që angazhimi të jetë efektiv, ai duhet të mbështetet nga qasja në informacion, bashkëpunimi me vendimmarrësit dhe besimi ndërmjet institucioneve dhe qytetarëve.

Aktivitet praktik: "Dizajnoni iniciativën tuaj të integritetit"

Objektivi: Të dizajnohet një aktivitet i vogël i udhëhequr nga të rinjtë që promovon integritetin dhe llogaridhënien në komunitetin lokal.

Metoda: Gjenerim idesh në grup dhe planifikim projekti.

Hapat:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4–6 personash.
2. Secili grup identifikon një çështje lokale që lidhet me korrupsionin ose mungesën e transparencës.
3. Grupet hartojnë një projekt të vogël (p.sh., fushatë, punëtori, veprim komunitar) që adreson këtë çështje.
4. Secili grup prezanton idenë e projektit, duke shpjeguar qëllimin, audiencën e synuar dhe rezultatet e pritshme.
5. Trajneri lehtëson reagimet dhe diskutimin mbi realizueshmërinë dhe partneritetet e mundshme.
6. Discussion on feasibility and potential partnerships.

Materialet: flipchart-e, markerë, shënime ngjitëse, shabllone për dizajn projekti.

Koha: 60–75 minuta.

Reflektim dhe diskutim

1. Si mund ta bëjnë të rinjtë zërin e tyre të dëgjohet në përpjekjet kundër korrupsionit?
2. Me cilat sfida përballen të rinjtë kur përpiqen të ndikojnë te vendimmarrësit?
3. Cilat mjete ose partneritete janë më efektive për angazhimin e të rinjve?
4. Si mund të mbështesin OSHC-të dhe institucionet përfshirjen afatgjatë të të rinjve?
5. Çfarë hapash konkretë mund të ndërmerrem pas këtij trajnimi për të forcuar pjesëmarrjen?

Shënime për lehtësuesin dhe këshilla për përshtatje

Inkurajoni pjesëmarrësit të mendojnë realisht për kontekstet e tyre lokale dhe burimet në dispozicion. Aktiviteti nuk duhet të synojë propozime të përsosura projektesh, por të frymëzojë kreativitet, punë ekipore dhe ndjenjë pronësie. Lehtësuesit mund të përgatisin shembuj të shkurtër të iniciativave kundër korrupsionit të udhëhequra nga të rinjtë në rajon për të frymëzuar pjesëmarrësit. Nëse është e mundur, ftoni aktivistë lokalë ose udhëheqës qytetarë të ndajnë përvoja praktike. Në fund të seancës, përmbledhni mësimet e nxjerra dhe lidheni ato me diskutimet më të gjera mbi pjesëmarrjen demokratike dhe llogaridhënien.

Referenca dhe lexim i mëtejshëm

- Transparency International (2024). Ndikimet e korrupsionit te të rinjtë dhe roli i tyre në parandalimin e korrupsionit
- UNDP (2025). Angazhimi qytetar në veprim.

MODULI 5: PËRGJEGJËSIA SOCIALE E KORPORATAVE (CSR) DHE ANTIKORRUPSIONI

Pasqyrë e modulit

Grupi i synuar: punonjës rinorë, përfaqësues të OSHC-ve, profesionistë të rinj dhe aktorë të sektorit të biznesit

Kohëzgjatja: 90–120 minuta

Metodaologjia: arsim joformal (të nxënimit ndërveprues, punë në grup, dialog reflektues)

Objektivat e të nxënimit

Në fund të këtij moduli, pjesëmarrësit do të jenë në gjendje të:

- Kuptojnë konceptin dhe parimet e Përgjegjësisë Sociale të Korporatave (CSR).
- Eksplorojnë se si CSR kontribuon në antikorrupsion dhe sjellje etike në biznes.
- Analizojnë se si mjetet digjitale mbështesin transparencën dhe llogaridhënien në CSR.
- Hartojnë ide për iniciativa të bazuara në CSR që promovojnë integritetin në mjediset e biznesit dhe komunitetit.

Hyrje

Përgjegjësia Sociale e Korporatave (CSR) përfaqëson një model biznesi në të cilin kompanitë integrojnë shqetësimet shoqërore dhe mjedisore në operacionet e tyre dhe në ndërveprimet me palët e interesuara. Në kontekstin e antikorrupsionit, CSR shërben si angazhim dhe si strategji për të siguruar sjellje etike, transparencë dhe llogaridhënie. Në Ballkanin Perëndimor, CSR po njihet gjithnjë e më shumë si nxitës i besimit, konkurrueshmërisë dhe zhvillimit të qëndrueshëm. Transformimi digjital gjithashtu ka riformësuar praktikat CSR, duke e bërë më të lehtë gjurmimin, komunikimin dhe matjen e sjelljes së përgjegjshme korporative.

CSR dhe antikorrupsioni: lidhja

Antikorrupsioni është një nga shtyllat kryesore të CSR-së. Bizneset e përgjegjshme e kuptojnë se korrupsioni dëmton konkurrencën e drejtë, gërryen besimin dhe minon rritjen e qëndrueshme. Një kuadër i fortë CSR promovon kulturë etike përmes kodeve të brendshme të sjelljes, mekanizmave të pajtueshmërisë dhe komunikimit transparent me palët e interesuara.

Më poshtë është një pasqyrë se si CSR kontribuon në përpjekjet kundër korrupsionit dhe se si mjetet digjitale e forcojnë këtë proces.

Fusha CSR	Qasja kundër korrupsionit	Shembull i integritit digjital
Qeverisja korporative	Miratimi i politikave të brendshme kundër korrupsionit, sistemeve të pajtueshmërisë dhe programeve të trajnimit.	Module online të trajnimit për pajtueshmëri dhe plat-forma e-learning për punonjësit.
Transparenca dhe raportimi	Publikimi i raporteve transparente mbi aktivitetet korporative dhe të dhënat financiare.	Panele digjitale CSR dhe sisteme raportimi të bazuara në blockchain.
Angazhimi i palëve të interesuara	Ndërtimi i partneriteteve me OSHC, grupe rinore dhe komunitete lokale për të promovuar integritetin.	Përdorimi i platformave online të konsultimit dhe mjeteve të angazhimit në rrjete sociale.
Menaxhimi i zinxhirit të furnizimit	Sigurimi i burimeve etike dhe proceseve të drejta të prokurimit.	Përdorimi i platformave digjitale të prokurimit për të ndjekur pajtueshmërinë e furnizuesve.
Investimi në komunitet	Mbështetja e iniciativave që ndërtojnë ndërgjegjësimit publik dhe edukim etik.	Financimi i iniciativave të shkrimleximit digjital dhe të të dhënave të hapura në komunitetet lokale.

Roli i të rinjve dhe OSHC-ve në promovimin e CSR-së

Punonjësit rinorë dhe organizatat e shoqërisë civile mund të luajnë rol jetik në formësimin e mënyrës se si zbatohen parimet e CSR-së dhe antikorrupsionit. Duke ndërtuar partneritete me sektorin privat, ata mund të avokojnë për standarde më të larta etike dhe transparencë digjitale. Ata gjithashtu mund t'i ndihmojnë kompanitë të bashkë-krijojnë projekte me ndikim shoqëror që kombinojnë inovacionin, integritetin dhe pjesëmarrjen e të rinjve.

Aktivitet praktik: simulimi “CSR për integritet”

Objektivi: Të dizajnohet një iniciativë CSR që adreson një sfidë lokale të integritetit ose transparencës

Metoda: dizajn projekti në grup dhe prezantim.

Hapat:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4–6 personash.
2. Secili grup zgjedh një çështje të lidhur me korrupsionin (p.sh., mungesë transparence në biznesin lokal, konkurrencë e padrejtë).
3. Grupet hartojnë një zgjidhje të bazuar në CSR, një iniciativë kompanie, partneritet ose fushatë që promovon integritetin.
4. Inkurajoni përfshirjen e elementeve digjitale (informim në rrjete sociale, mjete digjitale raportimi ose platforma të të nxënimit online).
5. Secili grup prezanton iniciativën e vet CSR, pasuar nga diskutimi dhe reagimet.

Materialet: flipchart-e, markerë, fletë shablloni CSR.

Koha: 60–75 minuta.

Reflektim dhe diskutim

1. Cili është roli i CSR-së në parandalimin e korrupsionit në biznes?
2. Si mund ta forcojë digjitalizimi transparencën dhe llogaridhënien në CSR?
3. Çfarë përgjegjësish kanë bizneset ndaj punonjësve dhe komuniteteve të tyre?
4. Si mund të ndikojnë të rinjtë dhe OSHC-të në praktikën CSR në nivel lokal?
5. Cilat janë mënyrat më efektive për të matur ndikimin e CSR-së në luftën kundër korrupsionit?

Shënime për lehtësuesin dhe këshilla për përshtatje

Lehtësuesit duhet të theksojnë rëndësinë e dyfishtë të etikës dhe inovacionit në zbatimin e CSR-së. Inkurajoni pjesëmarrësit ta shohin CSR-në si urë ndërmjet qëllimeve të biznesit dhe integritetit shoqëror. Rekomandohet të paraqiten shembuj realë CSR nga kompani lokale ose ndërkombëtare që kanë zbatuar sisteme digjitale raportimi ose iniciativa transparence. Trajnerët mund të ftojnë edhe një folës mysafir nga sektori i biznesit ose OSHC-ve për të ndarë përvojën e tyre praktike. Gjatë përshtatjes së aktivitetit, fokusi duhet të jetë në dizajnin pjesëmarrës dhe zbatimin në botën reale të koncepteve CSR.

Referenca dhe lexim i mëtejshëm

- OECD (2023). Udhëzime për Ndërmarrjet Shumëkombëshe mbi Sjelljen e Përgjegjshme të Biznesit
- OECD (2025). Vlerësimet e kompanive për pajtueshmërinë kundër korrupsionit

PËRFUNDIM

Materialet e trajnimit mbi korrupsionin në biznes përfundojnë me një kuptim të përbashkët se luftimi efektiv i korrupsionit në sektorin privat kërkon të nxënë të vazhdueshëm, bashkëpunim dhe përkushtim të fortë ndaj parimeve etike.

Modulet e paraqitura në materiale ofrojnë një rrugë të strukturuar, nga kuptimi i rrënjëve dhe pasojave të korrupsionit, te zhvillimi i integritetit, promovimi i transparencës dhe zbatimi i praktikave të përgjegjshme të biznesit.

Përmes kombinimit të teorisë, reflektimit dhe aktiviteteve ndërvepruese, pjesëmarrësit inkurajohen të mendojnë në mënyrë kritike për rolet e tyre si punonjës rinorë, përfaqësues të shoqërisë civile ose profesionistë biznesi.

Qëllimi nuk është vetëm rritja e ndërgjegjësimit, por edhe fuqizimi i veprimit, për të frymëzuar iniciativa konkrete që kontribuojnë në shoqëri më të drejta dhe më transparente.

Kjo na kujton se inovacioni dhe integriteti mund të ecin dorë për dorë, duke mundësuar mundësi të reja për llogaridhënie dhe pjesëmarrje qytetare.

Duke integruar vlerat etike dhe zgjidhjet digjitale, të rinjtë dhe organizatat mund të bëhen nxitës aktivë të ndryshimit, duke formësuar një kulturë integriteti në Ballkanin Perëndimor dhe më gjerë.

SHTOJCA 1

AKTIVITET NË GRUP: "KORRUPSIONI ËSHTË..."

Qëllimi:

Ky aktivitet në grup synon t'i ndihmojë pjesëmarrësit të eksplorojnë dhe vizualizojnë konceptin e korrupsionit përmes shprehjes krijuese.

Ai shërben si ushtrim hyrës që nxit dialogun, mendimin kritik dhe punën ekipore.

Përshkrimi:

Pjesëmarrësit punojnë në grupe të vogla dhe u kërkohet të përkufizojnë korrupsionin duke përdorur vizatime, simbole ose fraza të shkurtra.

Ata inkurajohen të përdorin metafora ose krahasime (p.sh., "Korrupsioni është si...") për të shprehur se si e perceptojnë korrupsionin dhe ndikimin e tij në shoqëri.

Pas prezantimit të punës së tyre, grupet diskutojnë ngjashmëritë dhe dallimet ndërmjet paraqitjeve të tyre.

Udhëzime:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4–6 personash.
2. Siguroni flipchart-e, markerë dhe shënime ngjitëse.
3. Kërkojini secilit grup ta vizualizojë korrupsionin duke përdorur elemente krijuese.
4. Lejoni 15–20 minuta për punë në grup.
5. Secili grup prezanton dhe shpjegon punën e vet.
6. Lehtësuesi e përmbledh ushtrimin duke identifikuar temat kryesore dhe duke i lidhur ato me modulën e ardhshëm.

Shënim për lehtësuesin:

Ky aktivitet përdoret më së miri në fillim të trajnimit si thyerje akulli.

Ai i ndihmon pjesëmarrësit të shprehin njohuritë dhe qëndrimet e tyre ekzistuese ndaj korrupsionit në një mjedis të sigurt dhe krijues.

Nxitni diskutim të hapur dhe shmangni gjykimin e perceptimeve të pjesëmarrësve.

SHTOJCA 2

AKTIVITET NË GRUP: "PËRGATITJA E PAKETËS SË MJETEVE"

Qëllimi:

Ky aktivitet në grup i ndihmon pjesëmarrësit të zhvillojnë ide praktike për një "Paketë mjetesh për raportimin e korrupsionit në biznes".

Ai nxit kreativitetin, punën ekipore dhe zbatimin e njohurive të fituara gjatë trajnimit për të hartuar mjete novatore që promovojnë transparencën dhe integritetin në sektorin privat.

Përshkrimi:

Pjesëmarrësit punojnë në grupe të vogla për të konceptuar një paketë mjetesh ose iniciativë që adreson rreziqet e korrupsionit në biznes. Secili grup zgjedh një audiencë të caktuar, si të rinjtë, OSHC-të ose NVM-të, dhe harton një mjet praktik — digjital, edukativ ose të bazuar në komunitet — që ndihmon në parandalimin ose raportimin e korrupsionit. Në fund, grupet prezantojnë idetë e tyre për paketën e mjeteve dhe marrin reagime nga bashkëmoshatarët dhe lehtësuesit.

Udhëzime:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4–6 personash.
2. Kërkojini secilit grup të zgjedhë një nga fushat e mëposhtme të fokusit:
 - Mekanizmat dhe kanalet e raportimit për korrupsionin në biznes
 - Mjetet e ndërgjegjësimit dhe edukimit që promovojnë integritetin
 - Zgjidhje digjitale ose bashkëpunuese për transparencë
3. Siguroni flipchart-e, markerë dhe fletën "Shablloni i konceptit të paketës së mjeteve".
4. Lejoni 30–40 minuta për punë në grup dhe përgatitje.
5. Secili grup prezanton konceptin e vet për 5–7 minuta.
6. Lehtësuesi udhëheq një diskutim të shkurtër duke përmbledhur idetë kryesore dhe duke i lidhur ato me objektivat e projektit.

Shënim për lehtësuesin:

Ky aktivitet vendoset më së miri afër fundit të programit të trajnimit.

Ai u mundëson pjesëmarrësve të integrojnë mësimet nga të gjitha modulet e mëparshme dhe t'i kthejnë ato në veprime praktike ose zgjidhje digjitale.

Nxitni mendimin inovativ, bashkëpunimin dhe reflektimin se si këto paketa mjetesh mund të zbatohen në kontekstet e tyre lokale.

SHTOJCA 3

AKTIVITET NË GRUP: "DILEMA ETIKE - LOJË ME ROLE"

Qëllimi:

Ky aktivitet në grup është hartuar për t'i ndihmuar pjesëmarrësit të eksplorojnë vendimmarrjen etike në situata reale biznesi. Përmes ushtrimeve të shkurtra me role, pjesëmarrësit reflektojnë mbi kompleksitetin e zgjedhjeve me të cilat përballen individët dhe organizatat kur integriteti dhe fitimi vijnë në konflikt.

Ushtrimi nxit empatinë, komunikimin aktiv dhe mendimin kritik në adresimin e sfidave etike.

Përshkrimi:

Pjesëmarrësit punojnë në grupe dhe marrin skenarë të shkurtër që paraqesin dilema morale dhe etike të lidhura me korrupsionin në biznes.

Secili grup përgatit një lojë të shkurtër me role që tregon se si do t'i përgjigjej situatës, duke përfaqësuar këndvështrime të ndryshme dhe rezultate të mundshme.

Aktiviteti stimulon diskutim të hapur dhe reflektim mbi vlerat, integritetin dhe përgjegjësinë në mjediset profesionale.

Udhëzime:

1. Ndani pjesëmarrësit në grupe prej 4 personash.
2. Caktojini secilit grup një skenar (ose lejojini të zgjedhin).
3. Dy grupe mund të punojnë mbi të njëjtin skenar për të paraqitur këndvështrime të kundërta.
4. Lejoni 10–15 minuta për përgatitje në grup dhe 5–10 minuta për çdo prezantim.
5. Pas çdo prezantimi, zhvilloni një seancë reflektimi me të gjithë pjesëmarrësit për të diskutuar vendimet, arsyetimin dhe mësimet e nxjerra.
6. Lehtësuesi përmbledh njohuritë kryesore dhe i lidh ato me seancat e mëparshme mbi integritetin dhe përgjegjësinë korporative.

Shënim për lehtësuesin:

Ky aktivitet mund të përdoret në mes ose drejt fundit të trajnimit.

Ai i inkurajon pjesëmarrësit të praktikojnë arsyetimin etik dhe të eksplorojnë sfidat reale të balancimit të integritetit dhe qëllimeve të biznesit.

Lehtësuesit duhet të sigurojnë një mjedis diskutimi të hapur dhe respektues, duke theksuar se dilemat etike shpesh nuk kanë një përgjigje të vetme "të saktë", por reflektimi i menduar çon në rritje dhe ndërgjegjësim.

Prezantimi i organizatave pjesëmarrëse dhe përfaqësuesve të tyre në projekt

Titulli	Organizata	Rol
Zoran Dabetic	EPEKA Montenegro	Koordinatori
Biljana Gjozinska	IARB Republika e Maqedonisë së Veriut	Koordinatori
Nermina Simoncic	EPEKA Sllovenia	Koordinatori
Stefan Simoncic	EPEKA Sllovenia	Koordinatori
Matej Tisaj	EPEKA Serbi	Koordinatori
Aneta Vasiljevic	IARB Republika e Maqedonisë së Veriut	Ndihmës Koordinator
Milica Nedeljkovic	EPEKA Serbi	Ndihmës Koordinator
Belma Muratovic	EPEKA Montenegro	Ndihmës Koordinator
Jerica Lorenci	EPEKA Sllovenia	Ndihmës Koordinator
Atli Thor Fanndal	TRANSPARENCY INTERNATIONAL Islanda	Ndihmës Koordinator

PARTNERËT

EPEKA Montenegro (organizata udhëheqëse)

Shoqata Shkencore Kërkimore për Art, Programe Kulturore, Arsimore dhe Teknologji EPEKA (Mali i Zi) vepron në Berane, një zonë rurale me papunësi të lartë të të rinjve dhe qasje të kufizuar në arsimin joformal. Në kuadër të DigitalVSCorrupt, ajo koordinon zbatimin e përgjithshëm, menaxhimin dhe monitorimin, dhe udhëheq punëtoritë kombëtare për ndërtimin e kapaciteteve të fokusuar në transparencën e mbështetur nga TIK dhe ndërgjegjësimin komunitar në Mal të Zi.

EPEKA Slovenia

Një ndërmarrje sociale joqeveritare aktive në qytetarinë e BE-së, punën rinore dhe përfshirjen. EPEKA Slloveni bashkë-organizon nisjen e partnerëve, mbështet menaxhimin dhe bashkë-zhvillon Modulin e transparencës të bazuar në TIK të frymëzuar nga modeli ERAR; ajo gjithashtu pret konferencën përfundimtare dhe mbështet diseminimin në nivel BE-je.

EPEKA Serbia

OJQ e fokusuar te të rinjtë nga Nishi me përvojë të fortë në mobilitet dhe përfshirje (duke përfshirë të rinjtë romë dhe migrantë). Në projekt, EPEKA Serbi bashkë-udhëheq trajnimet, mbështet dialogun rinor Kosovë–Serbi përmes aktiviteteve të përbashkëta me CET Prizren dhe piloton fushata lokale mbi integritetin në shërbimet publike.

CET Prizren (Kosovë)

Qendra për Edukim dhe Trajnim Prizren promovon vlerat demokratike dhe pjesëmarrjen e të rinjve. Në DigitalVSCorrupt ajo bashkë-dizajnon përmbajtje trajnimi miqësore për të rinjtë, bashkë-organizon punëtorin për ndërtimin e kapaciteteve në Kosovë dhe bashkëpunon me EPEKA Serbi për të forcuar besimin, dialogun dhe njohuritë antikorupsion te të rinjtë.

Phiren Amenca (Belgjikë)

Rrjet ndërkombëtar rinor rom me kapacitet të fortë informimi dhe avokimi. Udhëheq diseminimin në nivel BE-je, mbështet masat e përfshirjes në të gjitha aktivitetet dhe mentoron ekipet e fushatave rinore për të arritur audiencë të ndryshme me narrativa përfshirëse.

Transparency International Island

Sjell ekspertizë globale kundër korrupsionit, mjete praktike për hartëzimin dhe raportimin e rrezikut, dhe bashkë-autorizon seksionet e manualit të punës rinore mbi korrupsionin në institucionet publike dhe rrugët e llogaridhënies.

Институт за применети истражувања за бизнис (Македonia e Veriut)

Mbështet fushën "Korrupsioni në biznes" me seanca mbi rreziqet e prokurimit, konfliktet e interesit dhe zotimet e integritetit të NVM-ve. Bashkë-organizon punëtori kombëtare me dhoma/ndërmarrës.

QENDRA Open Doors (Shqipëri)

Një qendër e shoqërisë civile e orientuar drejt të rinjve që angazhon komunitetet në arsimin joformal dhe veprimin qytetar. Udhëheq punëtori për ndërtimin e kapaciteteve në Shqipëri dhe kontribuon me studime rastesh mbi integritetin e shërbimeve lokale.

Europe for You (Çeki)

Mbështet komunikimin, dizajnimin e fushatave dhe formatet krijuese të diseminimit.

FEIO (Poloni)

Fondacion edukimi/informimi që kontribuon në dizajnimin e aktiviteteve të bazuara në kërkim, anketa të shpejta dhe mjete vlerësimi para/pas të përshtatshme për mjediset rinore.

AKUSTIKUM (Bosnjë dhe Hercegovinë)

Organizatë kulturore që përdor media kreative dhe Metoda audio-vizuale. Bashkë-udhëheq tri rezultatet "simulim video" (sektori publik, biznesi, sinjalizimi), duke përfshirë krijimin e skenarëve vizualë dhe bashkë-krijimin me të rinjtë.

LIDSK (Turqi)

Organizatë për zhvillimin e të rinjve që fokusohet në aftësitë qytetare dhe dialogun. Pret punëtori për ndërtimin e kapaciteteve në Turqi dhe kontribuon me Metoda lehtësimi për grupe të ndryshme.

Arcigay (Itali)

Organizatë kombëtare e shoqërisë civile me ekspertizë në edukimin e bazuar në të drejta dhe lehtësimin e hapësirave të sigurta. Kontribuon me strategji përfshirjeje, protokolle etike dhe mesazhe fushatash mbi barazinë dhe integritetin.

Të gjithë partnerët bashkëpunojnë përmes thirrjeve mujore koordinuese, shablloneve të përbashkëta dhe vizitave të përbashkëta monitoruese.

<https://www.digitalvscorrupt.eu>

Co-funded by
the European Union

DIGITAL VS CORRUPT

